

Pieter De Mets over Rik Wouters en de moderne -ismen

Als kunstenaar is Pieter De Mets (1880-1965) goeddeels vergeten. Zijn politieke karikaturen uit de jaren twintig leggen getuigenis af van een grondige beïnvloeding door het expressionisme, het kubisme en het futurisme. De doorbraak van die artistieke tegenbewegingen in de Vlaamse kunst maakte hij van op de eerste rij mee tijdens zijn ballingschap in Nederland.

Aanvankelijk was De Mets bijzonder sceptisch. De schilder maakte in 1916 zijn bedenkingen over aan Jozef Muls, een bevriend schrijver:

'Onmogelijk kan ik me vereenigen met Cubistische, Futuristische, Orphistische en andere denkebeelden.'

Tegenover die schreeuwerige -ismen stelde De Mets in zijn briefwisseling met Muls steevast de ongecompliceerde authenticiteit en de gezonde kracht van het werk van zijn terminaal zieke schildersvriend Rik Wouters.

De na-apers van Le Fauconnier

Tijdens de Eerste Wereldoorlog maakten nogal wat Vlaamse kunstenaars kennis met de artistieke vernieuwingsbewegingen uit het buitenland. In Nederland speelde de aanwezigheid van de gematigde Franse kubist Henri Le Fauconnier een belangrijke rol. De Mets schrijft daarover aan Muls:

'Le Fauconnier bedierf hier veel. Cubist Iste klas slabbakt hij en de na-apers tuimelen hals over

kop in zijn veerwater.'

Een van die moderne poseurs die in Le Fauconniers voetsporen traden, was de Nederlandse modernist Jan Sluyters. De Mets had samen met Rik Wouters een tentoonstelling van Sluyters bezocht in Amsterdam en de Vlaamse vrienden waren dezelfde mening toegedaan:

'Ofwel moet ge héélemaal Cubist of Futurist zijn of doen zoals iedereen en nooit van alles door elkaar mengen. Jan Sluyters, voilà. Hij is half Cubist, Futurist, dan weer Kees Van Dongen en – gewoon.

De Mets meende overigens te weten dat ook Gustave De Smet aan de mode ten prooi dreigde te vallen:

'Half Cubisch of gewoon literatuur met een schijn van grootsheid – grootdoenerij.'

Bij hun is't natuurlijk

Als alternatief voor die als kunstmatig ervaren bekeringen tot de moderne -ismen voert De

Mets in zijn brieven aan Muls zijn vriend Wouters op:

'Rik is nen jongen uit één stuk en daarbij een Vlaming!!! Die mannen hebben iets primitief in zich, de grond van alles waar op gebouwd kan worden. Dus 't begin dragen ze in zich. Bij hun is 't natuurlijk.'

Met het 'natuurlijke modernisme' van Rik Wouters ging het uitstekend. De Mets berichtte in zijn brief van 20 mei 1916 aan Muls dat Wouters tijdens zijn tentoonstelling in het Stedelijk Museum in Amsterdam twee sleutelwerken verkocht had aan het museum, maar hij voegde eraan toe dat het met zijn gezondheidstoestand steeds slechter ging:

'Den geldelijken kant gaat opperbest, maar die knagende ziekte ondermijnt hem heelemaal.'

De Mets zou de Vlaamse schrijver op de hoogte blijven houden over het verloop van de ziekte. Op zekere avond was De Mets met zijn vrouw op bezoek bij Nel en Rik toen die laatste plots 'een hevige crisis' kreeg die in de daaropvolgende uren alleen maar verergerde:

't Was er mee gedaan dachten allen. Toch niet. Rik bleef leven. Maar terug tot het bewustzijn gekomen wist hij van niets voelde geen pijn meer, was kinds geworden, liet zich alles welgevallen. Zen vrouw beducht voor 't ergste telegrafeerde [SIC] aan den vader te Me-

chelen om dadelijk te komen (langs den Holl. Canal). Zoo bleef Rik nog 11 dagen liggen tuschen leven en dood. De vrouw ten einde raad niet wetende of haar man christelijk had willen sterven liet een allerbekwaamst priester komen die hem niet van den dood spreken mocht. 't Liep op rolletjes en op 't laatst werd ook hun huwelijk kerkelijk ingezegend. Ze waren toen 12 jaar getrouwd. Rik wachtte om zoo te zeggen op de komst van zen vader. Toen die eindelijk komen zou was zen zoon buiten kennis. 't Weerzien is te hartverscheurend om 't u te kunnen schrijven. Kalm. Wonderlijk kalm zonder snak of schok stierf Rik den nacht van dinsdag op woensdag rond middernacht.'

Ook over de Belgische staatsbegrafenis die Rik Wouters in Amsterdam kreeg, berichtte De Mets. Over het geluid van de kist, die de soldaten in het graf lieten zakken, schreef hij:

'Nooit Jef, heb ik iets treurigers gehoord dan die treurige klanken.'

Dennis Van Mol

De hier geciteerde brieven bevinden zich in de collectie (M 546/B) van het Letterenhuis, Antwerpen.

Deze tekst werd gepubliceerd op de blogpagina van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen.